Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr. Wilno, dnia 24 listopada 1934 r.- 1177.-

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

R e k t o r R ö m e r o p o r o z u m i e n i u p o l s k o-l i t e w s k i e m ."Przegląd Wileński Nr.20 z 1934 r. zamieszcza artykuł rektora uniwersytetu kowieńskiego prof.M.Römera p.t."Wilno i Pomorze". W artykule tym p.M.Römer dowodzi, że pokolenie obecnie żyjące, pokolenie, które spowodowało rozdwojenie kraju /t.zn.oddzielenie Wilna od Kowna/ nie może rozwiązać problemu stosunków polsko-litewskich. Rozdwojenie psychiczne wytworzyła ewolucja polonizacyjna kraju i ewolucja młodego odrodzenia Litwy. Zbrakło syntezy w momencie decydującym. Pokolenie, które dokonało rozdwojenia, syntezy nie znajdzie. Starzy swych metod i uprzedzeń nie zapominają. Strona litewska próbowała utrzymać jedność kraju. Strona polska uniemożliwiła to scalenie i oderwała wschodnią część. Próbowała scalić wszystko pod swoją egidą. Jak się nie udało zbrojnie, strona polska, domagając się Freistaatu w Kłajpedzie, usiłowała zaszachować Litwę od morza, ujmując ją w twarde kleszcze z obydwóch stron. Następnie prof.Römer zastanawia się nad tem, że pokolenie żyjące ma zachowaną tęknotę do zjednoczenia, że przedstawiciele tego pokolenia mają różne reminiscencje, pobudki uczuciowe dawnych stosunków osobistej przyjaźni po obu stronach - atmosfera jednak uczuć i sentymentu nie prowadzi do ugody i syntezy. "Bo kłótnie w rodzinie są zwykle najbardziej namiętne, ale najbardziej jałowe". Synteza może się zrodzić w rozstrzygnięciach, opartych na przesłankach przedmiotowych, a nie podmiotowych. Za przedmiotowe przesłanki prof.Römer uważa zagadnienie Bałtyku. Tu p.M.Römer przytacza historję stosunków Litwy i Polski z Krzyżakami, następnie stwierdza, że Polska i Litwa walczyły bądź z Zachodem przeciwko Wschodowi, bądź też odwrotnie . Dopóki Wschód i Zachód był izolowany, ludy bałtyckie mogły żyć spokojnie. Z chwilą ich połączenia nastąpił upadek. Walka Wschodu z Zachodem spowodowała wyzwolenie Polski, Litwy, Łotwy i Estonji. Błędem zasadniczym w problemie wyzwolenia Bałtyku było pozostawienie Prus. Drang nach Osten jest niebezpieczeństwem wspólnem. Litwa oderwała od Prus Kłajpedę. Kłajpeda stała się najbardziej aktualnem zagadnieniem w polityce niemieckiej. Jest ona bowiem kluczem do Bałtyku. To, że klucz jest mały uspokajać może tylko krótkowidzów lub tych, których "Wielkopolska i Pomorze mało obchodziły i obchodzą, bo może im np. bardziej się uśm echa Morze Czarne". Wzajemne wydzieranie sobie przez państwa bałtyckie dzielnic jest grzechem przeciwko sobie. Najrealniejszemi czynnikami solidaryzmu polsko-litewskiego jest Wielkopolska i Pomorze. Gdy na polityce polskiej zaważą te czynniki, powstanie solidaryzm polsko-litewski. W tym tylko solidaryzmie, nie w układach jałowych kowieńsko-wileńskich w pokoleniu sprawców rozdarcia Litwy rozwiązany być może problem wileński.-

K r o n i k a .

D o k o ł a s t o s u n k ó w L i t w y z W a t y k a n e m . /XI.1934/:Elta zaprzecza kategorycznie pogłoskom o istniejącem jakoby naprężeniu pomiędzy Watykanem a Litwą. Rokowania między rządem litewskim a Watykanem co do interpretacji pewnych postanowień konkordatu toczą się, jak donosi Elta, w duchu całkowicie przyjaznym.-

P r z y j a z d S z w e d ó w n a L i t w ę ."Lietuvos Aidas" Nr.267 /XI.1934/:Z okazji wystawy sztuki szwedzkiej w Kownie przyjeżdża do Litwy kilku Szwedów, przyjaciół Litwy: prof.S.Curman,doc. A.Schück, Reinhold Wallberg, dr.A.Stavenow.-

M i n i s t e r ł o t e w s k i E k i s o o b c h o d z i e ś w i ę t a ł o t e w s k i e g o w K o w n i e ."Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/:Łotewski minister Finansów Ekis po powrocie z Kowna wyraził wielkie zadowolenie spowodu serdecznego przyjęcia w Litwie i szczególnie ciepłych w stosunku do Łotwy uroczystości, jakie się w Kownie odbyły w związku z 16-leciem istnienia Niepodległej Litwy.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"R y t a s" o k o r u p c j i n a L i t w i e ."Rytas" Nr.267 z 22.XI.1934 r. Art.p.t."Dokąd idziemy?" Streszczenie:

W Litwie namnożyły się różne oszustwa, afery, defraudacje, kradzieże, rozboje i t.d. Volens nolens należy przyznać, że postęp w tej dziedzinie jest wielki. Oto przykłady za okres kilku miesięcy: dwóch buchalterów okręgowego urzędnika do spraw rolnych w Kownie zdefraudowało ok.17 tys.litów; wykryto znaczne niedobory na stacji w Kownie /suma niewiadoma/; wykryto brak 180 tys.lt.w centr. pocztowym urzędzie w Kownie; 40 tys.lt. zdefraudowano na poczcie w Birżach; 5.500 lt. zdefraudował dyrektor progimnazjum w Krakinowie, 4.500 lt. zdefraudował naczelnik stacji w Erżwiłkach, 30 tys. lt. zdefraudował dyrektor Kasy Chorych w Taurogach, 30 tys.litów zdefraudowała sekretarka sądu w Poniewieżu, 300 lt. zdefraudowano w szawelskim Sądzie Okręgowym, 72 tys.lt. zdefraudował urzędnik Banku Kooperacyjnego, 5.682,40 lt. zdefraudował wójt i sekretarz w Samorządzie Gminnym w Poniemuniu, 50 tys.lt. zdefraudowano podczas pamiętnej afery cukrowej, 3.913 lt. zginęło w urzędzie komornika w Kalwarji, 17.577,45 lt. zdefraudował komornik w Koszedarach, 15 tys.lt. zdefraudował sekretarz tamtejszego sądu, 855,69 lt.przywłaszczył wójt w Szymoniach, 772 lt.80 cnt. zdefraudował woźny w Sądzie Okręgowym w Taurogach, 606 lt. przywłaszczył sekretarz Sądu taurogskiego.

Tyle podaje prasa urzędowa. Całe mnóstwo przestępstw zostało niewyświetlonych. Ileż defraudacyj dokonuje się na prowincji w instytucjach kredytowych i spółdzielniach? W 1933 r. za 6 miesięcy zarejestrowano 36.066 przestępstw i zatrzymano 8.079 przestępców, w tem 385 młodych ludzi w wieku od 10 do 21 lat. Procentowo w 1933 r. popełniono przestępstw ~~procentowo~~ o 24,2% więcej, niż w 1932 r. i o 30,7% więcej, niż w 1931 r. W r.b. za 10 miesięcy dokonano wykroczeń przeciwko moralności publicznej 4.259, fałszerstw - 283, obrażeń cielesnych i gwałtów 3.212, defraudacyj 1.333 /powyżej przytoczono drobną tylko ich cząstkę/, kradzieży - 15.208, rabunków - 207, złośliwych bankructw 181, podpaleń 421 i t.d.

Przyczyną takiego stanu rzeczy jest upadek etyki, brak religijności, pijaństwo /50 - 75% przestępstw dokonuje się pod wpływem alkoholu/. W szkołach powszechnych na 222.584 dzieci zarejestrowano 62.072 przestępstw. Ileż przestępstw dokonuje się w szkołach niższych? Gdy się nawet przypuści, że przestępstwa te nie są wielkie, tem niemniej świadczą one, że się kroczy po niebezpiecznej drodze.

Dla podniesienia etyki w narodzie nie można się zadawalniać pustemi słowami i półśrodkami. Potrzeba na to energicznych wysiłków i współpracy całego społeczeństwa.-

"D z i e ń K o w i e ń s k i" o w y b o r a c h d o s a m o r z ą d ó w."Dzień Kowieński" Nr.267 z 22.XI.1934 r. Art.p.t."Zbyt pochopne wnioski". Streszczenie:

Prasa litewska ocenia wyniki wyborów do samorządów, jako wielki krok naprzód na drodze litewszczenia miast i jako dowód zaniku w miastach żywiołu mniejszościowego. Jednak twierdzenie, jakoby mniejszości narodowe zanikają, jest gołosłowne. Mniejszości miały przeciwko sobie jednolity /z udziałem opozycji/litewski front narodowy i ograniczony wpływ możliwości /cenzus podatkowy dla wyborców, przywilej głosowania dla urzędników państwowych, wybory w dniu powszednim i t.d./. Zmniejszenie się udziału mniejszości narodowych w samorządach miejskich jest przeto zjawiskiem konjunkturalnem raczej, aniżeli wynikiem procesu urbanizacji ludności litewskiej.-

K r o n i k a .

W z n o w i e n i e d z i a ł a l n o ś c i K l u b u P o l i t y c z n e g o ."Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/:Klub Polityczny, który zaczął działać w Kownie na wiosnę r.b., wznawia obecnie swą działalność.W związku z 1-szem powakacyjnem zebraniem Klubu,jakie się odbyło 22 b.m., inicjator i wiceprezes Klubu /obecnie p.o.prezesa Klubu/ W.Kvieska oświadczył w sprawie celu i zadań Klubu, co następuje: Klub Polityczny, jako instytucja jest na Litwie czemś

VII. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"S t y t a s" o k o r u p c j i n a L i t w i e. "Rytas" Nr.267 z 22.XI.1934 r. Art.p.t."Dokąd idziemy" Streszczenie:

W Litwie namnożyły się różne nadużycia, afery, defraudacje, kradzieże, rozboje i t.d. Wszelka należy przyznać, że postęp w tej dziedzinie jest wielki. Oto przykłady za okres kilku miesięcy: dwóch buchalterów okręgowego urzędnika do spraw rolnych w Kownie zdefraudowało ok.17 tys.litów, wykryto znaczne niedobory na stacji w Kownie /suma niewiadoma/; wykryto brak 180 tys.lt.w centr. pocztowym urzędzie w Kownie; 40 tys.lt. zdefraudowano na poczcie w Birżach; 6.500 lt. zdefraudował dyrektor progimnazjum w Kurklanie, 4.500 lt. zdefraudował naczelnik stacji w Krewlinach, 30 tys. lt. zdefraudował dyrektor Kasy Chorych w Taurogach, 30 tys.litów zdefraudowała sekretarka sądu w Pogiewiszkach, 300 lt. zdefraudowano w szawelskim Sądzie Okręgowym, 72 tys.lt. zdefraudował urzędnik Banku Kooperacyjnego, 5.662,40 lt. zdefraudował wójt i sekretarz w Samorządzie Gminnym w Roniemuniu, 50 tys.lt. zdefraudowano podczas pamiętnej afery cukrowej, 3.215 lt. zginęło w urzędzie komornika w Kalwarji, 17.577,45 lt. zdefraudował komornik w Koszedarach 15 tys.lt. zdefraudował sekretarz tamtejszego sądu, 335,68 lt. przywłaszczył wójt w Szymońkach, 772 lt.46 cnt. zdefraudował woźny w Sądzie Okręgowym w Taurogach, 606 lt. przywłaszczył sekretarz Sądu taurogskiego. ...

Tyle podaje prasa urzędowa. Całe mnóstwo przestępstw zostaje niewyświetlonych. Ilość defraudacyj dokonuje się na prowincji w instytucjach kredytowych i spółdzielniach. W 1933 r. za 6 miesięcy zarejestrowano 35.066 przestępstw i zatrzymano 8.079 przestępców, w tem 685 młodych ludzi w wieku od 15 do 21 lat. Procentowo w 1937 r. popełniono przestępstw przeszło o 24,28 więcej, niż w 1932 r. i o 30,7% więcej, niż w 1931 r. W t.b. za 10 miesięcy dokonano wykroczeń przeciwko moralności publicznej 4.259. Bolszeratw - 285, uszkodzeń cielesnych i gwałtów 2.212, defraudacyj 1.535 /powyżej przytoczono drobną tylko ich cząstkę/, kradzieży - 15.203, rabunków - 207, złośliwych bankructw 181, podpaleń 421 i t.d.

Przyczyną takiego stanu rzeczy jest upadek etyki, brak religijności, pijaństwo /50 - 75% przestępstw dokonuje się pod wpływem alkoholu/. W szkołach powszechnych na 222.564 dzieci zarejestrowano 62.072 przestępstw. Ileż przestępstw dokonuje się w szkołach wyższych? Czy się nawet przypuścić, że przestępstwa te nie są wielkie, tem niemniej świadczą one, że się kroczy po niebezpiecznej drodze.

Dla podniesienia etyki w narodzie nie można się zadawalniać pustemi słowami i półśrodkami. Potrzeba na to energicznych wysiłków i współpracy całego społeczeństwa.-

"D z i e ń K o w i e ń s k i" o w y b o r a c h d o s a m o r z ą d ó w."Dzień Kowieński" Nr.267 z 22.XI.1934 r. Art.p.t."Zbyt pochopne wnioski". Streszczenie:

Prasa litewska ocenia wyniki wyborów do samorządów, jako wielki krok naprzód na drodze litewszczenia miast i jako dowód zaniku w miastach żywiołu miejscowego. Jednak twierdzenie, jakoby mniejszości narodowe zanikały, jest gołosłowne. Mniejszości miały przeciwko sobie jednolity /z udziałem opozycji/ litewski front narodowy i ograniczony wpływ możliwości /cenzus podatkowy dla wyborców, przywilej głosowania dla urzędników państwowych, wybory w dniu powszednim i t.d./. Zmniejszenie się udziału mniejszości narodowych w samorządach miejskich jest przeto zjawiskiem koniunkturalnem raczej, aniżeli wynikiem procesu urbanizacji ludności [illegible].-

K r o n i k a.

W z n o w i e n i e d z i a ł a l n o ś c i K l u b u P o l i t y c z n e g o. "Liet. Aidas" Nr.267 /XI.1934/: Klub Polityczny, który zaczął działać w Kownie na wiosnę r.b., wznawia obecnie swą działalność. W związku z 1-szem powakacyjnem zebraniem Klubu, jakie się odbyło 22 b.m., inicjator i wiceprezes Klubu /obecnie p.o. prezesa Klubu/ W.Kviecka oświadczył w sprawie celu i zadań Klubu, co następuje: Klub Polityczny, jako instytucja jest na Litwie czemś

nowem. Członków posiada niewielu. Zresztą nie stara się o ich liczbę. Najważniejszą rzeczą jest idea i metody, przy pomocy których Klub działa. Ideą tą jest myśl uzgodnienia wszystkich sił narodu i stworzenia takiego nastroju, by każda inteligencka siła przyczyniała się do wspólnej pracy państwowej, czyniąc to dobrowolnie, a nie z potrzeby. Żaden z członków Klubu nie jest zmuszany do wyrzekania się swych poglądów. Wszystkie uchwały Klubu są ważne jedynie w wypadku jednomyślności. Pod względem poglądów na świat Klub nie jest zakończoną organizacją. Jest to tylko laboratorjum, w którem każdy może sprawdzić swe poglądy lub stworzyć nową drogę swobodnego przekonania.-

P r z e p e ł n i e n i e w i ę z i e ń .Prasa kowieńska /z 22.XI. 1934/:Jak się pokazuje, bardzo rzadko zdarza się obecnie, aby ukarani grzywną z zamianą na karę więzienia płacili pieniądze. Spowodu braku gotówki ukarani wolą odsiadywać więzienie. Dla tej przyczyny wzrosła liczbą więźniów, zwłaszcza w Kownie. Dotąd napływało dziennie do zakładów karnych 20 - 30 więźniów, obecnie osadzanych jest dziennie 50 - 60 osób. Zdarza się, że niekiedy otrzymują więzienia 200 więźniów dziennie.-

D z i a ł a l n o ś ć "U k i n i n k u V i e n y b e" .Prasa kowieńska /z 22.XI.1934/:Stronnictwo "Ukininku Vienybe", o którego działalności w ostatnich latach niewiele wypadało słyszeć, znów przejawia ożywioną działalność. W czasie ostatnim odbył się cały szereg powiatowych zjazdów "Ukininku Vienybe". Dokonano nowych wyborów do komitetów stronnictwa.-

Z w a l c z a n i e k o m u n i z m u .Prasa kowieńska /z 22.XI. 1934/: 20 listopada Sąd Wojenny rozpatrzył sprawę 3 komunistów. Komunista Matulaitis został skazany na 8 lat ciężkiego więzienia, Oleka - na 5 lat i Amilewicz - na półtora roku ciężkiego więzienia.-

2 0 - l e c i e l i t . K o m i t e t u P o m o c y O f i a r o m W o j n y ."Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/ zamieszcza odezwę członków byłego lit.Komitetu Pomocy Ofiarom Wojny, wzywającą społeczeństwo do udziału w obchodzie 20-lecia Komitetu, jaki się odbędzie 5 grudnia r.b. w Kownie.-

1 0 - l e c i e k o r p o r a c j i "M ł o d a L i t w a"."Liet. Aidas" Nr.267 /XI.1934/:25 listopada upływa dziesięciolecie istnienia korporacji studentów Akademji Rolniczej w Datnowie "Młoda Litwa".-

N o w i b u r m i s t r z o w i e i c z ł o n k o w i e R a d P o w i a t o w y c h ."Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/:Burmistrzem Uciany został Bertaszis, wiceburmistrzem Żuratas, przedstawicielem w Radzie Powiatowej Kuprionis. Burmistrzem Szadowa został Linkiewicz, wiceburmistrzem Skromanas, przedstawicielem Rady Powiatowej kanonik Karosas. Członkami Rady Powiatowej w Poniewieżu zostali Bukus i Plunge, prezesem Rady Pow. został Eidukas, wiceprezesem kan. Karosas.-

S p r a w a z b i e r a n i a m e l o d y j n a r o d o w y c h. "Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/:Komisja zbierania i porządkowania melodyj narodowych wydała ostatnio odezwę do społeczeństwa, wzywając do współpracy. Dotychczas zebrano przeszło 5 tys.melodyj oraz przeszło 48 tys.tekstów pieśni.-

D o k o ł a r e f o r m y k o o p e r a t y w ."Liet.Aidas" 267 /XI.1934/:Na Litwie istnieje dziś ok.półtora tys. organizacyj spółdzielczych. Suma ich bilansu wynosi przeszło 250 milj.litów, zaś liczba członków ok.200 tys. Spółdzielnie zatrudniają ok.5 tys.pracowników najętych i drugie tyle wybranych. Obecnie istnieje projekt zreformowania działalności kooperatyw, a to w celu usunięcia pewnych braków i luk.-

K s i ą ż k a r e k t o r a M . R ö m e r a ."Liet.Aid."Nr.267 /XI.1934/:Rektor /uniwersytetu kowieńskiego prof.Michał Römer wydał I-szy tom książki naukowej p.t."Prawo Konstytucyjne".-

nowem. Członków posiada nie wielu. Zresztą nie stara się o ich liczbę. Najważniejszą rzeczą jest idea i metody, przy pomocy których Klub działa. Idea ta jest myśl uzgodnienia wszystkich sił narodu i stworzenia takiego nastroju, by każda inteligencka siła przyczyniała się do wspólnej pracy państwowej, czyniąc to dobrowolnie, a nie z potrzeby. Żaden z członków Klubu nie jest zmuszany do wyrzekania się swych poglądów. Wszystkie uchwały Klubu są ważne jedynie w wypadku jednomyślności. Pod względem poglądów na świat Klub nie jest zakończoną organizacją. Jest to tylko laboratorjum, w którem każdy może sprawdzić swe poglądy lub stworzyć nową drogę swobodnego przekonania.-

P r z e p e ł n i e n i e w i ę z i e ń. Prasa Kowieńska /z 22.XI. 1934/: Jak się pokazuje, bardzo rzadko zdarza się obecnie, aby ukarani grzywną z zamianą na karę więzienia płacili pieniądze. Spowodu braku gotówki ukarani wolą odsiadywać więzienie. Dla tej przyczyny wzrosła liczba więźniów, zwiększona w Kownie. Dotąd napływało dziennie do zakładów karnych 20 - 30 więźniów, obecnie osadzanych jest dziennie 50 - 60 osób. Zdarza się, że niekiedy otrzymują więzienia 200 więźniów dziennie.-

D z i a ł a l n o ś ć "U k i n i n k u V i e n y b ė". Prasa Kowieńska /z 22.XI.1934/: Stronnictwo "Ukininku Vienybe", o którego działalności w ostatnich latach niewiele wypadało słyszeć, znów przejawia ożywioną działalność. W czasie ostatnim odbył się cały szereg powiatowych zjazdów "Ukininku Vienybe". Dokonano nowych wyborów do komitetów stronnictwa.-

Z w a l c z a n i e k o m u n i z m u. Prasa Kowieńska /z 22.XI. 1934/: 20 listopada Sąd Wojenny rozpatrzył sprawę 3 komunistów: Komunista Matulaitis został skazany na 8 lat ciężkiego więzienia, Oleka - na 5 lat i Amilewicz - na półtora roku ciężkiego więzienia.-

2 0 - l e c i e l i t. K o m i t e t u P o m o c y O f i a r o m W o j n y. "Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/ zamieszcza odezwę członków byłego lit.Komitetu Pomocy Ofiarom Wojny, wzywającą społeczeństwo do udziału w obchodzie 20-lecia Komitetu, jaki się odbędzie 5 grudnia r.b. w Kownie.-

1 0 - l e c i e K o r p o r a c j i "M ł o d a L i t w a". "Liet. Aidas" Nr.267 /XI.1934/: 26 listopada upływa dziesięciolecie istnienia korporacji studentów Akademji Rolniczej w Datnowie "Młoda Litwa".-

N o w i b u r m i s t r z o w i e i c z ł o n k o w i e R a d P o w i a t o w y c h. "Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/: Burmistrzem Uciany został Bertaszis; wiceburmistrzem Zurstas, przedstawiciele w Radzie Powiatowej Kuprionis. Burmistrzem Szadowa został Linkewicz, wiceburmistrzem Ukromenas, przedstawicielem Rady Powiatowej kanonik Karosas. Członkami Rady Powiatowej w Poniewieżu zostali Kmus i Rimnge, prezesem Rady Pow. został Eidukas, wiceprezesem Kan. Karosas.-

S p r a w a z b i e r a n i a m e l o d y j n a r o d o w y c h. "Liet.Aidas" Nr.267 /XI.1934/: Komisja zbierania i porządkowania melodyj narodowych wydała ostatnio odezwę do społeczeństwa, wzywając do współpracy. Dotychczas zebrano przeszło 5 tys. melodyj oraz przeszło 48 tys. tekstów pieśni.-

D o K r o l a r e f o r m y k o o p e r a t y w. "Liet.Aidas" 267 /XI.1934/: Na Litwie istnieje dziś ok. półtora tys. organizacyj spółdzielczych. Suma ich bilansu wynosi przeszło 250 milj. litów, zaś liczba członków ok.200 tys. Spółdzielnie zatrudniają ok.5 tys. pracowników najętych i drugie tyle wybranych. Obecnie istnieje projekt zreformowania działalności kooperatyw, a to w celu usunięcia pewnych braków i luk.-

K s i ą ż k a r e k t o r a M. R ö m e r a. "Liet.Aid." Nr.267 /XI.1934/: Rektor Uniwersytetu Kowieńskiego prof. Michał Römer wydał I-szy tom książki naukowej p.t."Prawo Konstytucyjne".-